

Regeringens proposition

1986/87:23

om exportkreditgarantier m. m. i utländska
valutor;

Prop.
1986/87:23

Regeringen förelägger riksdagen vad som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 2 oktober 1986 för de åtgärder och det ändamål som framgår av föredragandens hemställan.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Mats Hellström

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att exportkreditgarantier, inkl. biståndsgarantier, får ges i utländska valutor och att skadereglering inom ramen för denna garantigivning får ske i utländska valutor. Om garantitagarna därvid får möjlighet betala premier och få eventuell skadeersättning i sådan valuta minskar deras kursrisker. Detta bör ha en exportfrämjande effekt samtidigt som det även har fördelar från betalningsbalanssynpunkt.

Vidare föreslås att garantier får lämnas för refinansieringslån.

Det nya systemet med exportkreditgarantier i utländska valutor föreslås börja tillämpas den 1 januari 1987.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 2 oktober 1986

Närvarande: statsminister Carlsson, ordförande, och statsråden Lundkvist, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Wickbom, Johansson, Lindqvist

Föredragande: statsrådet Hellström

Proposition om exportkreditgarantier m.m. i utländska valutor

1 Inledning

Under senare år har en ökande andel av exportkreditgivningen skett i utländska valutor. Staten har medverkat till att styra exportkreditgivningen mot utländska valutor bl.a. genom beslut om att utlåningsräntan i svenska kronor i det statsstödda exportkreditsystemet skall ligga högre än räntorna i utländska valutor.

Exportkreditnämnden (EKN) är en statlig myndighet som har till uppgift att genom utfärdande av olika typer av garantier skydda svenska exportörer mot förluster i samband med exportaffärer. Premier för sådana garantier betalas i svenska kronor. Vid skadefall regleras förfallna fordringar enbart i svenska kronor även om den garanterade krediten är i utländsk valuta. När kursen på en utländsk valuta, som används för kreditgivning, stigit mellan garantiförbindelsens utfärdande och förfallodagen, täcker EKN:s skadeersättning med nuvarande regler inte hela kursförlusten.

EKN erbjuder visst skydd mot kursförluster vid skadefall. Kursstegringar upp till 10% ersätts av EKN utan extra premiekostnad. Kursriskskydd därutöver kan mot tilläggspremie erhållas upp till 100%. I praktiken har dock EKN lämnat sådant extra kursriskskydd ganska restriktivt i syfte att begränsa sina risker. Möjligheten att utnyttja det extra skyddet synes också ha varit föga attraktiv. Sammantaget medför detta att garantitagarna föredrar att lämna krediter i svenska kronor för att därigenom minska sina kursrisker.

Kursrisken vid skadefall har blivit en betydelsefull faktor, särskilt för de kapitalvaruexporterande företagen och entreprenadföretagen som exporterar mot medellånga och långa krediter. Utvecklingen under 1980-talet med en kraftig ökning av antalet skadefall och samtidig höjning av kurserna på de vanligaste exportkreditvalutorna har lett till att företagen i samband med skadefall själva fått bära kostnaderna av kursökningar på valutatan. Enligt företagen har deras sammanlagda självrisker, inkl. kursrisker, blivit så stora att deras möjligheter att gå in i nya exportaffärer med krediter i utländsk valuta påverkas negativt.

EKN har mot denna bakgrund utarbetat ett förslag om exportkreditgarantigivning i utländska valutor. Vidare har EKN hemställt om att få lämna garantier för refinansieringslån. Förslagen, som har framlagts för regeringen i skrivelse den 26 juni 1986, bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*. Beredningen för internationellt tekniskt-ekonomiskt samarbete (BITS) har i skrivelse till regeringen den 27 juni 1986 hemställt att den föreslagna garantigivningen i valutor också skall tillämpas på krediter som ges för vissa utvecklingsändamål (u-krediter). BITS skrivelse bör fogas till protokollet som *bilaga 2*.

Riksbanken och riksgäldskontoret har beretts tillfälle yttra sig över EKN:s skrivelse. I skrivelsen har EKN också tagit upp frågan om garantigivning i utländsk valuta avseende u-krediter. Deras yttranden bör i sammandrag fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 3*.

2 Föredragandens överväganden

2.1 Exportkreditgarantier m. m. i utländska valutor

Mitt förslag: Ett system med exportkreditgarantier och skadereglering i utländska valutor införs den 1 januari 1987. Systemet får tillämpas på samtliga kreditgarantier, inkl. biståndsgarantier.

Min bedömning: Möjlighet bör öppnas för regeringen eller, efter regeringens bestämmande, exportkreditnämnden att ta upp lån för skadereglering i utländska valutor.

Exportkreditnämndens och beredningens för internationellt tekniskt-ekonomiskt samarbete framställningar: Överensstämmer med mitt förslag och min bedömning.

Remissinstanserna: *Riksbanken* anför att det av EKN skisserade systemet för garantigivning i utländsk valuta förefaller att med smärre förändringar vara möjligt att tillämpa och vill inte motsätta sig att ett sådant system genomförs.

Riksbanken anser vidare att EKN utöver lån i utlandet och i svenska valutabanker skall kunna få tillstånd till upplåning hos AB Svensk Exportkredit (SEK) samt kunna hyra tjänster därifrån för valutahanteringen (se bil. 3).

Riksgäldskontoret har ingen erinran mot systemet med garantigivning i utländsk valuta.

Riksgäldskontoret kan emellertid inte biträda att en annan statlig myndighet, dvs. EKN, skall få utfärda statliga garantier för SEK:s lån i utländsk valuta (se bil. 3).

Bakgrund: Exporten skapar ett för landet angeläget valutainflöde. När exporten sker på kredit skjuts detta inflöde på framtiden, varvid exportens positiva effekt på betalningsbalansen fördröjs. Denna effekt av kreditgiv-

ningen kan lättast motverkas genom att exportkrediterna finansieras med en motsvarande upplåning i utlandet. En sådan upplåning medför från samhällsekonomisk synpunkt också den fördelen att den svenska kapitalmarknaden *inte belastas med exportkreditfinansieringen*.

Av kreditmarknads- och betalningsbalansskäl har regeringen och riksbanken sökt styra exportkreditgivningen till utländsk valuta. Riksbanken har under senare år hänvisat AB Svensk Exportkredit (SEK) till de utländska kapitalmarknaderna för upplåningen både till den statsstödda exportfinansieringen och till kreditgivningen inom SEK:s marknadssektor. Regeringen har beslutat att räntan för utlåning i svenska kronor inom det statsstödda systemet skall ligga högre än räntorna på krediter i utländsk valuta. För närvarande tillämpar SEK ett påslag på de internationellt överenskomna minimiräntorna för statsstödda exportkrediter (consensus-räntorna) på 0,75% för krediter i utländsk valuta och på 2,25% för krediter i svenska kronor. Kreditgivningen i SEK:s marknadssektor och i andra kreditinstitut styrs genom ränteläget och refinansieringsmöjligheterna i stor utsträckning till utländska valutor.

När en exportkredit i utländsk valuta finansieras genom upplåning i samma valuta uppkommer ingen kursrisk om exportkrediten betalas i överenskommen ordning. Om kursen på den utländska valutan emellertid stigit till förfallodagen och betalning då uteblir, kommer en kursförlust att realiseras eftersom EKN betalar ut ersättning för den uteblivna betalningen i svenska kronor. EKN ersätter normalt endast en begränsad del av uppkommen kurshöjning. Kostnaden för resterande delen stannar normalt hos exportföretagen.

Det faktum att EKN enbart skadereglerar i svenska kronor leder således till att garantitagarna föredrar att lämna exportkrediter i svenska kronor framför att lämna dem i utländsk valuta.

På grund av en kraftig höjning av skadefallen och samtidiga stora kurshöjningar i de vanligaste handelsvalutorna, har företagen under senare år belastats med betydande ökningar av de faktiska självriskerna. Enligt uppgift från många exportföretag utgör kursriskerna ett osäkerhetsmoment av sådan betydelse att företagens möjligheter att ingå i nya exportaffärer påverkas negativt. Statens strävan att förmå företagen att i huvudsak arrangera sina exportkrediter i utländska valutor motverkas således av EKN:s nuvarande system att skadereglera enbart i svenska kronor. Systemet med skadereglering i svenska kronor fungerade fullt tillfredsställande så länge huvuddelen av exportkrediterna lämnades i kronor och kursrelationerna var stabila. Under nuvarande förhållanden är systemet mindre tillfredsställande. Även om EKN skulle medge extra kursrisktäckning i större utsträckning än för närvarande, skulle problem kvarstå. Eftersom det är omöjligt att på lång sikt och med någon högre grad av säkerhet förutsäga utvecklingen av kurserna och räntorna i olika valutor, saknas det en fast grund för premiesättning för extra kursrisktäckning.

EKN har föreslagit att nämnden skall utfärda garantier i utländsk valuta, dvs. premien skall inbetalas i utländsk valuta och skadereglering ske i samma valuta. Garantitagarna skulle härigenom stå kursrisk endast på självriskandelen, medan EKN skulle stå för hela kursrisken i övrigt. Kost-

naderna härför skulle begränsas genom att EKN så långt möjligt garderar sina garantiåtaganden i utländsk valuta med motsvarande tillgångar i form av reserver uppbyggda av premier och återvinningar resp. upplåning. Eventuella risk- och kostnadsökningar jämfört med nuvarande system skulle avspeglas i höjda premier.

Skälen för mitt förslag: För att underlätta export är det angeläget att företagen erbjuds bättre möjligheter att skydda sig mot kursfluktuationer. Det är också viktigt att utformningen av garantisystemet inte är sådan att den medför att företagen hellre erbjuder krediter i svenska kronor än utländsk valuta. Jag anser därför att ett system bör införas som gör det möjligt att lämna exportkreditgarantier i utländska valutor och att även skadereglera i sådana valutor. Regeringen bör inhämta riksdagens godkännade till detta.

Förslaget förutsätter att premier kan betalas in till EKN i utländsk valuta och att reserver kan placeras i utländsk valuta. EKN:s garantigivning med undantag av korta garantier men inkl. garantier för krediter för vissa utvecklingsändamål, biståndsgarantier, har under senare år legat på 6 till 7 miljarder kronor per år. Andelen krediter i utländsk valuta har ökat och kan förväntas nå samma nivå som i SEK:s kreditgivning, dvs. ca 70%. Premierna beräknas i genomsnitt uppgå till drygt 4%. Med dessa utgångspunkter har EKN beräknat att dess förbindelseengagemang i utländska valutor skulle uppgå till 15 å 20 miljarder kronor fem år efter införandet av systemet. Tillgångarna på valutakonton skulle uppgå till högst 600 milj.kr.

Det nya systemet bör åtminstone inledningsvis endast tillämpas för ett fåtal valutor som har en relativt spridd användning för finansiering av exportkrediter. Därmed skulle riskerna för slutliga kursförluster minska. Det bör ankomma på regeringen att besluta i denna fråga. Om det visar sig att en koncentration av garantiåtaganden i en viss valuta uppkommer på några få svaga länder, måste hänsyn tas till kursrisken då EKN bedömer det tillgängliga utrymmet på landet.

Vidare bör systemet inledningsvis reserveras för längre krediter där behovet av garantier i utländsk valuta är störst. Eventuell tillämpning på korta krediter bör diskuteras först när erfarenhet av garantigivning i utländsk valuta för längre krediter har vunnits. Det bör ankomma på regeringen att bestämma även i denna fråga. Det godkännande från riksdagens sida som jag nyss förordat att regeringen bör inhämta bör omfatta garantier för såväl medellånga och långa krediter som korta.

När det gäller premiesättningen i det nya systemet bör hänsyn tas till att premiereserver i olika valutor förräntas till olika räntesatser. En inbetald förskottspremie som förräntas till en låg räntesats ger sämre täckning av ett senare skadefall än en premie som förräntas till en hög räntesats. Detta skulle kunna motivera att en högre premie tas ut för en garanti i en lågräntevaluta. Det ankommer på EKN att utforma premiesättningen i systemet. En given utgångspunkt härvidlag är att verksamheten på sikt går ihop. Verksamheten skall naturligtvis också bedrivas i enlighet med Sveriges internationella åtaganden. Den berättelse över verksamheten som EKN varje år tillställer regeringen, bör givetvis innehålla en redovisning av utfall och erfarenheter av det föreslagna systemet.

BITS medger för närvarande inte kurssäkring i garantier som lämnas för krediter för vissa utvecklingsändamål (u-krediter). Den övervägande delen av u-krediterna lämnas i utländsk valuta med stark koncentration till amerikanska dollar. Om kurssäkring medgavs, skulle kursriskexponeringen bli ensidig och skulle vid ett kursfall för kronan gentemot den amerikanska dollarn leda till en stor belastning på biståndsanslagen. Nuvarande restriktiva system har dock indirekta negativa effekter från biståndssynpunkt. Det leder till att företagen föredrar u-krediter i svenska kronor. Den kursrisk som exportföretagen tar, söker de rimligen kalkylera in i priset. Ett sådant förfarande medför en prishöjning som drabbar mottagarlandet och, genom ett beloppsmässigt förhöjt gåvoelement, biståndsanslaget.

Efter samråd med statsrådet Hjelm-Wallén anser jag att det nya systemet även bör tillämpas på *biståndsgarantier*. De tillgångar i utländsk valuta som EKN administrerar för BITS räkning måste självfallet särredovisas. Principerna för hanteringen av tillgångarna i utländsk valuta bör fastställas i samråd med BITS.

Riksdagen har medgivit att staten åtar sig betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkrediter till ett belopp av högst 70 miljarder kronor, varav 22 miljarder kronor reserveras för garantigivning vid särskilt samhällsintresse och för garantigivning vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling. Vidare har regeringen bemyndigats att överföra ytterligare 10 miljarder kronor för sådan garantigivning om så anses erforderligt (prop. 1986/87:100 bil. 5, NU 20, rskr. 238). Avräkning mot ramarna sker för närvarande genom att förbindelser tas upp till 100%, utfästelser till 40% och förhandsbesked till 20%. Om garantiåtaganden görs i utländska valutor bör avräkning mot ramarna ske löpande i svenska kronor till dagskurs. Risk finns för att betydande valutakursändringar skulle kunna leda till att ramarna överskrids. Hänsyn till denna risk bör tas genom att en viss marginal ges vid fastställandet av ramarnas storlek.

Skälen för min bedömning: Skaderegleringar finansieras normalt från premiereserven i resp. valuta. Om premiereserven inte räcker till, måste EKN få rätt att ta upp lån i valutan i fråga. Under förutsättning att den utbetalade skadeersättningen återvinns och tillförs premiereserven i valutan eller används till att återbetala upplåning i valutan, uppstår varken kursvinst eller kursförlust eftersom inga växlingstransaktioner förekommer. Upplåningskostnaden förutsätts därvid normalt bli täckt av den dröjsmålsränta som betalas av gäldenären.

Riksdagen har godkänt att den rörliga kredit i riksgäldskontoret som ställts till EKN:s förfogande för att vid behov användas för utbetalning av ersättning för förluster i garantiverksamheten får uppgå till 3,3 miljarder kronor (prop. 1986/87:100 bil. 5, NU 20, rskr. 238). Det föreslagna systemet förutsätter att de premiereserver som byggs upp i utländsk valuta inte används för betalning av skadeersättningar som uppkommer på garantier som utfärdats före systemets ikraftträdande. Skaderegleringar i utländsk valuta väntas således inte behöva ske förrän efter ett antal år. Något behov av upplåning förutses således inte under innevarande budgetår. Jag avser att i kommande budgetproposition ta upp frågan om bemyndigande för

regeringen att medge att EKN får ta upp lån i utländsk valuta under budgetåret 1987/88. Om EKN:s resultat inte försämrats avsevärt och skaderegleringar under redan utestående garantier finansieras genom den rörliga krediten, bör en minskad likviditet i svenska kronor kunna motsvaras av reservuppbyggnaden i valutor. På sikt skulle således EKN:s behov av kredit i riksgäldskontoret i svenska kronor kunna minska.

En särskild fråga är hur upplåningen bör gå till. Jag vill redan här som min mening redovisa att utomstående institutioner bör anlitas med den expertis som är nödvändig för valutahanteringen. Tänkbara sådana är SEK, valutabanker eller riksgäldskontoret. Vid upplåning hos sådana institutioner krävs inte någon särskild garanti från EKN:s sida.

EKN:s och SEK:s arbetsområden berör varandra och ett nära samarbete finns sedan gammalt på flera områden mellan dessa organ. En betydande andel av EKN:s garantier överläts till SEK vilket gett SEK stor förtroendenhet med EKN:s verksamhet. SEK skulle således kunna förvalta EKN:s premiereserver i utländsk valuta och låna utländsk valuta till EKN.

Chefen för industridepartementet och jag har tidigare i skrivelser till SEK och EKN uttalat intresse för ett närmare samarbete mellan dessa två organ och bett dem redovisa sådana områden på vilka samarbetet skulle kunna utvecklas. Jag ser således positivt på ett utnyttjande av SEK:s tjänster för valutahantering och upplåning i utländsk valuta. Det bör dock få ankomma på regeringen eller, efter regeringens bestämmande, på EKN att bestämma om SEK eller en valutabank eller riksgäldskontoret skall utnyttjas härför.

2.2 Garantier för refinansieringslån

Mitt förslag: Garantier får lämnas för sådana refinansieringslån som ges för reglering av förfallna fordringar som garanterats inom ramen för den statliga exportkreditgivningen.

Exportkreditnämndens framställning: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Varken *riksbanken* eller *riksgäldskontoret* har anfört några synpunkter på EKN:s förslag.

Skälen för mitt förslag: EKN har i samband med sin framställning om exportkreditgarantigivning i utländska valutor också pekat på en möjlighet att hantera skuldkonsolideringar genom refinansiering i svenska kronor eller utländsk valuta som ett alternativ till den nu tillämpade modellen med senarelläggning av krediternas förfallodag och skadeersättning från EKN. Detta innebär att ett refinansieringslån genom EKN:s förmedling lämnas till gäldenärslandet. Utbetalningar på lånet görs i takt med att betalningar förfaller under den ursprungligen garanterade krediten. Detta medför att garantitagarna får betalt och EKN behöver således inte skadereglera förfallna fordringar. Refinansieringslånet förutsätts normalt garanteras i dess

helhet av EKN med en garanti av proprieborgenskaraktär. Genom ett sådant arrangemang kan i vissa fall både administrativa och kostnadsmässiga fördelar uppkomma för EKN. Jag anser därför att garantier bör få lämnas för sådana refinansieringslån. Även biståndsgaranterade krediter kan komma att omfattas av refinansieringslån garanterade av EKN. Med hänsyn till att skuldkonsolidering genom refinansiering enbart medför fördelar om gäldenärslandet sköter sina nya kreditåtaganden, är det uppenbart att garantier enbart skall ges för refinansieringslån i sådana fall där sannolikheten för att lånet återbetalas i överenskommen ordning är hög.

Regeringen bör inhämta riksdagens godkännande att garantier får lämnas för de nämnda lånen.

3 Hemställan

Med hänvisning till vad jag anfört hemställer jag att regeringen
dels föreslår riksdagen att

1. godkänna att ett system med exportkreditgarantier i utländska valutor får införas i enlighet med vad jag anfört under avsnitt 2.1,
2. godkänna att garantier får lämnas för sådana refinansieringslån som ges för reglering av förfallna fordringar som garanterats inom ramen för den statliga exportkreditgivningen (avsnitt 2.2),

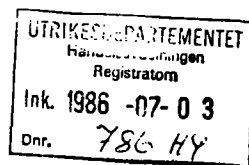
dels bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag i avsnitt 2.1 har anfört om upplåning för skadereglering i utländsk valuta.

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad föredraganden har anfört för de åtgärder och det ändamål som föredraganden har hemställt om.

Bilaga 1

Till Regeringen

Garantigivning i valutor

Inledning

Exporten skapar ett för landet angeläget valutainflöde. Då exporten sker på kredit skjuts detta inflöde på framtiden, varvid exportens positiva effekt på betalningsbalansen fördröjs. I den mån exporten innehåller komponenter från utlandet eller skapar efterfrågan på varor från utlandet som betalas kontant uppkommer en negativ effekt på betalningsbalansen. Dessa effekter av kreditgivningen kan lättast motverkas genom att exportkrediterna finansieras med en motsvarande upplåning i utlandet. En sådan upplåning medför ur samhällsekonomisk synvinkel också den fördelen att den svenska kapitalmarknaden inte belastas med exportkreditfinansieringen. Upplåning i utlandet kan i princip ske endast i utländsk valuta. Staten har tidigare varit och är fortfarande i viss utsträckning beredd att bl a ta på sig kursrisker för att underlätta finansiering av exportkrediter i utlandet. Kursriskerna undviks bäst genom att exportkrediterna där så är möjligt lämnas i upplåningsbar valuta. EKN-systemet innehåller emellertid vissa fördelar för företagen att lämna exportkrediter i svenska kronor.

Vid införandet av den statsstödda sektorn i AB Svensk Exportkredit (SEK) 1978 åtog sig staten betydande kursrisker i samband med exportkreditfinansieringen. Valutakursförluster uppkommer i SEK i huvudsak då exportkrediter i svenska kronor refinansieras genom upplåning av utländsk valuta. Till 1982 hade SEK möjligheter att i begränsad omfattning låna svenska kronor. Därefter har riksbanken hänvisat SEK till de utländska kapitalmarknaderna för all upplåning till den statsstödda exportkreditfinansieringen. Staten har därmed fått ett ökat intresse att styra även exportkreditgivningen till utländsk valuta för att minska risken för kursförluster. Detta har skett genom att regeringen beslutat att räntan för utlåning i svenska kronor inom SEK-systemet skall

ligga högre än andra subventionerade exportkrediträntor. Detta s k kronräntepåslag uppgick inledningsvis till 0,5 % och höjdes i januari 1984 till nuvarande 1,5 %. Även den icke-subventionerade exportkreditgivningen hos SEK och andra kreditinstitut styrs genom ränteläget och refinansieringsmöjligheterna i stor utsträckning till utländska valutor.

Då en exportkredit i utländsk valuta refinansieras i samma valuta uppkommer ingen kursrisk i SEK, förutsatt att exportkrediten betalas i vederbörlig ordning. Om kursen på den utländska valutan stigit till förfallodagen och betalning då uteblir kommer emellertid en kursförlust att realiseras då EKN betalar ut ersättning för den uteblivna betalningen i svenska kronor. Som närmare framgår nedan ersätter EKN vid skadefall normalt endast en begränsad del av uppkommen kurshöjning. Den resterande delen får normalt ersättas av exportföretagen, vilket vid den valutakursutveckling som varit under åttiotalets första hälft inneburit att företagens självrisk blivit väsentligt högre för krediter i utländsk valuta än för krediter i svenska kronor.

Samtidigt som staten har minskat sin kursriskexponering genom att i ökad utsträckning styra exportkreditgivningen till utländska valutor har kursrisken vid skadefall blivit en betydelsefull faktor, särskilt för de kapitalvaruexporterande företagen och entreprenadföretagen som exporterar mot medellånga och långa krediter. Utvecklingen under åttioåret med kraftigt ökade skadefall och samtidig stark ökning av kurserna på de vanligaste exportkreditvalutorna har lett till att företagen i samband med skadefall - utöver övriga självrisabelopp - fått betala ut i storleksordningen 320 Mkr för att kompensera kurshöjningar. (Enligt beräkningar inom EKN avseende perioden juli 1980 till juni 1985.) Enligt företagen har deras sammanlagda självrisker - inkl. kursriskerna - blivit så stora att deras möjligheter att ta upp nya exportaffärer med krediter i utländsk valuta påverkas.

Förslaget nedan, att EKN i enlighet med önskemål från de större kundföretagen under framtida garantier skall lyfta av hela kursrisken vid skadefall, syftar till att främja exporten. Samtidigt föreslås åtgärder för att begränsa statens förlustrisk på grund av kursrisktäckningen.

Om förslaget genomförs, kommer det incitament som EKN-systemet nu ger företagen att hellre lämna exportkrediter i svenska kronor än i utländsk valuta praktiskt taget att försvinna. EKN torde komma att få ta ut högre premie för

garantier som täcker valutakursrisker än för garantier i svenska kronor. Med det föreslagna systemet bör emellertid riskökningen hos EKN kunna begränsas så att premietillägget kan sättas till en för företagen acceptabel nivå. EKN--systemet kommer således inte liksom hittills att motverka andra statliga åtgärder för att styra exportkreditgivningen till utländska valutor.

Valutakursrisk vid skadefall enligt nuvarande system

Den som finansierar en exportkredit (normalt SEK eller bank) har normalt ingen valutarisk genom att han matchar krediten med inlåning i samma valuta. För dem som är garantigivare gentemot kreditgivaren (normalt EKN och exportföretag) finns dock en betydande valutarisk. Risken uppkommer genom att när låntagaren inte betalar sina räntor och/eller amorteringar så måste garantigivaren betala dessa i den utländska valutan eller i svenska kronor till dagskurs. Garantigivarnas sammanlagda kostnad härför blir då en funktion av valutakursen vid betalningstillfället. Risken för företagen och EKN är alltså en funktion både av att skadereglering skall ske och av valutakursförändringen. Omedelbar kursförlust uppstår om kursen på den utländska valutan stigit vid skaderegleringen.

Vid skadereglering flyttas valutafordringen över från kreditgivaren till EKN/-exportföretaget. Normalt förväntas fordringen bli betald förr eller senare. (EKN har hittills bara skrivit av vissa fordringar som skadereglerats p g a privata köparens insolvens. Under de senaste fem verksamhetsåren har sammanlagt 20 Mkr avskrivits som definitiva förluster, samtidigt som 3.440 Mkr utbetalats i skadeersättningar.) EKNS del av fordringen finansieras från skadereglering till återvinning normalt med svenska kronor från EKNS premiereserver eller från den rörliga kredit som ställts till EKNS förfogande hos riksgäldskontoret. Det slutliga utfallet av en transaktion blir då en funktion av valutakursen också vid återvinningstillfället. Efter skaderegleringen motsvaras fordringen inte längre av matchande inlåning i valuta, vilket innebär fortsatt exponering för kursrisk. Vid återvinningen uppstår sålunda förlust om kursen på den utländska valutan sjunkit i förhållande till den kurs som EKN tillämpat vid skaderegleringen.

EKN erlägger alltid skadeersättning i svenska kronor. Vid skadereglering avseende fordran i utländsk valuta tillämpade EKN till 1974 den lägsta av omräkningskurserna vid garantiförbindelsens utfärdande respektive förfallodagen.

Detta innebar att EKN inte till någon del inkluderade kursstegring efter garantiförbindelsens utfärdande i ersättningen. 1974 hade emellertid exportföretag lidit förlust p g a detta och EKN beslöt att tillmötesgå företagens önskemål om mer generösa villkor så tillvida att ersättning skulle utbetalas även för kursstegring upp till 25 % av kursen vid garantiförbindelsens utfärdande. Kostnaderna för denna ändring av villkoren förutsågs bli relativt små eftersom endast en mindre andel av exportkrediterna lämnades i utländsk valuta och skadefrekvensen fortfarande var låg. Med hänsyn härtill genomfördes denna förbättring i garantitäckningen utan premiehöjning.

1978 genomfördes en viss ytterligare förbättring för garantitagarna då EKN beslöt att - inom 25 % taket - lämna ersättning även för kurshöjning efter förfallodagen till karenstidens slut. Efter ytterligare framställning från exportföretagen infördes 1982 möjligheten att på särskild begäran och mot tilläggspremie erhålla täckning för kursriskstegringar utöver 25 %. Den gamla bestämmelsen om täckning vid kursstegring upp till 25 % utan särskild premie fick då kvarstå oförändrad.

Från 1974, då 25 % regeln infördes, till början av 80-talet hade emellertid både finansieringen av exportkrediter i utländsk valuta och skadefrekvensen ökat kraftigt, vilket hade lett till att EKN drabbades av ökade kostnader p g a 25 % regeln. 1983 infördes därför nuvarande regler som innebär att kursstegring upp till 10 % täcks utan särskild premie och att extra kurssäkring erbjuds till högst 200 % mot tilläggspremie enligt följande:

<u>Skaderegleringskurs i förhållande till kurs vid förbindelsens ut färdande</u>	<u>Tilläggspremie uttryckt i procent av grundpremien</u>
150 %	15 %
175 %	20 %
200 %	25 %

I praktiken lämnar EKN extra kurssäkring relativt restriktivt. Då det gäller svagare länder är EKN ofta angelägen att hålla ned riskexponeringen. Extra kursrisktäckning medges då i regel för delskador men inom ett på normalt sätt beräknat högsta förlustbelopp för affären. BITS har beslutat att inte medge extra kursrisktäckning i garantier för u-krediter med hänsyn till att alla

u-krediter ges i utländsk valuta med stark koncentration till USD och att kursriskexponeringen därför skulle kunna leda till en betydande belastning på BITS' anslag.

Den del av en kursförlust vid skadefall som inte ersätts från EKN enligt ovan drabbar det exporterande företaget, som normalt har att till kreditgivaren inbetala skillnaden mellan å ena sidan värdet i svenska kronor av den uteblivna betalningen till dagskurs och å andra sidan EKNS ersättning. Företagets betalning inkluderar den självrisk som gäller enligt vederbörande garanti (5 - 30 %), dröjsmålsräntekostnad under karenstiden (vanligen motsvarande 4 - 12 % beroende på karenstidens längd) och den kurshöjning som inte täckts av EKNS ersättning. I bilagorna 1 och 2 visas exempel på den faktiska självrisk som kan uppkomma på grund av dröjsmålsränta resp. kurshöjning.

Genom samtidiga avsevärda höjningar av skadefallsfrekvensen och valutakurserna har företagen under senare år drabbats av mycket betydande ökningar av de faktiska självriskerna. Enligt exportföretagen utgör kursriskerna ett osäkerhetsmoment av sådan dignitet att deras möjligheter att ta nya exportaffärer påverkas. Statens strävan att förmå företagen att i huvudsak arrangera sina exportkrediter i utländska valutor, motverkas således direkt av EKNS nuvarande system att skadereglera enbart i svenska kronor.

Det slutliga utfallet av en transaktion påverkas, som tidigare nämnts, också av återvinningen. Till den 1 mars 1985 gällde att återvunna belopp fördelades mellan EKN och garantitagaren så att garantitagaren erhöll vad som svarade mot självriskandelen enligt garantin, medan återstoden tillföll EKN. Den enda inskränkningen i denna fördelningsregel var att EKN inte hade någon rätt till dröjsmålsränta som hänförde sig till karenstiden. Någon hänsyn togs emellertid inte till eventuella inskränkningar i EKNS ersättning för kursstegring. Detta innebar att EKN vid återvinning kunde göra vinster som motsvarades av definitiva förluster för exportföretagen. Vid skadereglering efter den 1 mars 1985 beräknas emellertid EKNS och exportföretagens resp. förlustandelar, med hänsyn tagen till kurshöjningen och dessa förlustandelar används som fördelningsnyckel vid återvinning. Effekterna av de nya reglerna framgår av bilaga 3.

Bland EKNS motsvarigheter i utlandet täcker en rad garantiinstitut, huvudsakligen i mindre länder, kursrisken vid skadereglering antingen genom att skadereglera i nationell valuta till kurs som gäller vid skaderegleringen -

Denmark, Finland och Storbritannien - eller genom att skadereglera i utländsk valuta - Belgien, Finland (betr vissa köparkrediter), Italien, Norge och Österrike. Kursrisken täcks normalt inte i länder där exportkrediter till helt övervägande del lämnas i den egna valutan, som Canada, Frankrike, Japan, Nederländerna, Schweiz, USA och Västtyskland. Frågan är emellertid under omprövning i en del av de sistnämnda länderna.

Förslag om garantier i utländsk valuta

Systemet med skadereglering i svenska kronor fungerade fullt tillfredsställande så länge huvuddelen av exportkrediterna lämnades i kronor och kursrelationerna var stabila. Under nuvarande förhållanden är systemet emellertid mindre tillfredsställande. Problem skulle kvarstå även om EKN skulle medge extra kursrisktäckning mer liberalt än för närvarande. En fast grund för premiesättning för extra kursrisktäckning saknas och varken EKN eller företagen har möjligheter att begränsa och hantera kursriskerna.

EKNs större kunder har därför föreslagit att EKN skall utfärda garantier i utländsk valuta, dvs garantiernas högsta förlustbelopp skall anges i den garanterade kreditens valuta, premien skall inbetalas i valutan och skadereglering ske i valutan.

Garantitagarna skulle härigenom stå kursrisk endast på självriskandelen, medan EKN skulle stå hela kursrisken i övrigt. Kostnaderna för detta skulle begränsas genom att EKN så långt som möjligt skulle gardera sina åtaganden och fordringar i valuta med matchande tillgångar resp. inlåning i valutan. Eventuella riskoch kostnadsökningar jämfört med nuvarande system skulle avspeglas i premierna.

Systemet är tänkt att fungera på följande sätt. Premie tas ut i resp. valuta och tillförs en premiereserv i valutan som förvaltas på räntebärande valutakonto. Skaderegleringar finansieras normalt från premiereserven eller genom upplåning i resp. valuta.

Under förutsättning att beloppet slutligen återvinns och då tillförs premiereserven i valutan eller används till att återbetala upplåningen i valutan uppstår varken kursvinst eller kursförlust, eftersom inga växlingstransaktioner skulle förekomma i dessa fall. Upplåningskostnaden förutsätts normalt

bli täckt av den dröjsmålsränta (konsolideringsränta), som betalas av gäldenären. Förutsättningarna för att dröjsmålsräntan skall täcka upplåningskostnaden torde vara större vid upplåning i valuta än vid upplåning i svenska kronor (enl nuvarande system), eftersom dröjsmålsräntorna bestäms med hänsyn till ränteläget för den konsoliderade fordringens valuta och detta kan vara väsentligt lägre än kronräntan.

Så länge definitiva förluster kan finansieras från premiereserven i resp. valuta uppkommer ingen kursrisk. Att ta upp eller behålla ett valutalån för att finansiera en skadereglering som väntas leda till definitiv förlust vore emellertid olämpligt. Om reserven är otillräcklig kan EKN således tvingas att växla svenska kronor för att kunna betala skadeersättning i valutan. Om kursen på valutan stigit drabbas EKN av en omedelbar kursförlust.

Förslagets konsekvenser för EKN

Förslaget förutsätter att premier kan betalas in till EKN i valuta och att premiereserver kan förvaltas på räntebärande valutakonton. Premien skall betalas till EKN av garantitagaren, som normalt är svensk bank eller svenskt företag (endast i få undantagsfall utländsk bank). Premiebetalning i valuta förutsätter således särskilt tillstånd från riksbanken. Riksbanken har meddelat förhandsbesked att sådant tillstånd kan påräknas under viss förutsättning. Ytterst bärs premiekostnaden av den utländske köparen.

Även vad gäller rätten att hålla räntebärande valutakonton har riksbanken meddelat positivt förhandsbesked. En särskild fråga är hur stora valutakontona kan väntas bli. Varje kvantifiering måste grundas på ytterst osäkra antaganden. EKNs garantigivning exkl. korta garantier men inkl. garantier för u-krediter och garantier enligt särskilda regeringsbeslut har under senare år legat på en nivå mellan 6 och 7 miljarder kr per år. Någon kraftig ökning i garantigivningen förutses inte, med hänsyn till de fortsatta verkningarna av den internationella skuldskrisen. Andelen garanterade krediter i utländsk valuta torde vara ökande och kan eventuellt - för andra än korta garantier - nå samma nivå som i SEKs kreditgivning, 70 %. Premierna kan i genomsnitt beräknas komma att uppgå till drygt 4 %. Premieintäkterna i utländsk valuta skulle då så småningom kunna väntas öka till ca 200 Mkr per år. I ett system för nya

affärer med leveranser som delvis ligger långt fram i tiden kan emellertid förbindelseengagemanget och premieintäkterna inledningsvis väntas bli relativt små för att sedan växa successivt under följande år. Detsamma kan väntas gälla skadeutbetalningarna och, med längre fördröjning, återvinningarna.

Med ovanstående utgångspunkter kan ett engagemang av garantier i utländsk valuta väntas uppgå till 15 å 20 miljarder kr fem år efter införandet och tillgångarna på valutakonton till högst 600 Mkr.

Förslaget innebär vidare att EKN mera regelmässigt bör kunna låna belopp i utländsk valuta för att finansiera fordringar som uppkommit genom skadefall på krediter i utländsk valuta, och som har god prognos för återvinning. Upplåningsbehovet kan emellertid inte kvantifieras. Skadeutbetalningar på grund av avtalade skuldkonsolideringar bör dock till den helt övervägande delen kunna väntas bli återbetalda i reglerade former, och således kunna finansieras genom upplåning i resp. valuta i den mån inte premiereserven i valutan är så stor att reserven i första hand bör utnyttjas för skadeersättningarna.

Om garantier i valuta införs, kommer antalet skadefall inte att påverkas. Med nuvarande system kommer vid kurssänkning på garanterade valutor den uttagna premien att svara mot reducerad utbetalning vid skadereglering, medan vid kurshöjning en ökad men dock maximerad skadeersättning får utbetalas. Vid det föreslagna systemet blir utbetalningarna i förhållande till uttagen premie lika stora oavsett om kursen på den täckta valutan fallit eller stigit. Vid stigande kurs på den täckta valutan kan det nya systemet leda till att teoretiskt sett obegränsade ersättningsbelopp i svenska kronor räknat kan få utbetalas. Räknat i svenska kronor kan emellertid de ökade utbetalningarna till övervägande del kompenseras med kurshöjningar på premiereserv i valuta och ökade återvinningar. (Enligt nuvarande regler minskas EKNS del av återvinningen då exportören drabbats av kursförlust vid skaderegleringen). Systemet medför ökade förluster för EKN endast i den mån en utbetald skadeersättning blivit större genom kurshöjning, ersättningen väntas leda till definitiv förlust och premiereserven i valutan är otillräcklig så att kursförlusten måste realiseras. EKN bör eftersträva att kompensera denna förlustrisk genom premiesättningen.

Konsekvenserna av framtida kursrörelser är omöjliga att kvantifiera med någon säkerhet. En viss belysning kan emellertid erhållas genom studium av utveck-

lingen under de senaste tio åren. I bilaga 4 redovisas beräkningar över de resultat som skulle uppkommit 1975 - 1985 om EKN tidigare utfärdat garantier i USD och CHF. Några definitiva slutsatser för framtiden kan inte dras ur detta material men vissa erfarenheter kan vara beaktansvärda.

Beträffande ökningen av skadeutbetalningarna kan konstateras att EKN vid de skaderegleringar och den valutakursutveckling som varit under den senaste tioårsperioden skulle fått betala ut ca 25 % (motsvarande ca 450 mkr) mer för skadefall i USD och CHF om den nu gällande begränsningen av EKNs kursrisktäckning till 10 % hade varit i kraft och tagits bort vid periodens början. (I bilaga 4, tabell 3, har ökningen framräknats till 319 mkr. I dessa beräkningar har då beaktats att EKN till 1983 täckte kursökningar upp till 25 %.) Till denna kraftiga ökning i utbetalningarna hade då både den plötsliga ökningen i skadefallen på grund av skuldskrisen och de anmärkningsvärda ökningarna i USD och CHF-kurserna bidragit.

EKNs utestående fordringar skulle emellertid ha ökat i motsvarande grad. Om så stor del av beloppet återbetalas - med marknadsmässiga räntor - att de definitiva förlusterna motsvaras av premieintäkter i resp. valutor, skulle EKN inte lida någon slutlig förlust på grund av den högre risktäckningen. Beloppet skulle då få ses som ett mått på ökat upplåningsbehov.

Frågan blir då i vilken utsträckning förlusterna kan väntas bli definitiva. Hittills har EKN avskrivit endast obetydliga belopp som definitiva förluster, men en risk finns för att ytterligare avskrivningar av nu utestående fordringar blir nödvändiga.

Frågan om det är bättre att låna i valuta eller i svenska kronor för att finansiera fordringar i valuta har redan tidigare uppkommit i EKNs verksamhet. EKN har betydande fordringar i utländska valutor på Polen, som svarar för en mycket stor andel av EKNs skadefall under den gångna tioårsperioden. De fordringar som uppstod fram till juni 1983 finansierades med lån från riksgäldskontoret i resp. valuta. Dessa lån uppgår till 205 MCHF, 11 MUSD och 3 MDEM. När en uppgörelse med Polen om ränte- och återbetalningar dröjde, valde EKN 1983 att finansiera senare skadebetalningar med lån i svenska kronor, för att inte exponera sig för en alltför stor kursrisk, som skulle komma att realiseras om fordringarna inte regleras till fullo.

Erfaenheterna från Polenfordringarna visar på en typ av avvägningar som kan väntas bli vanligare vid ett system med skadereglering i valutor. Beräkningarna rörande CHF-sektorn i bilaga 4, tabell 2, tyder på att CHF-fordringarna, som i huvudsak hänför sig till Polen, hade kunnat finansieras endast till ca 15 % från en premiereserv i CHF, om en sådan hade funnits. Exemplet visar att det vid en försiktig valutahantering kan visa sig lämpligt att finansiera vissa valutaforordringar i svenska kronor och då eventuellt realisera en kursförlust, även om orsak finns att räkna med att forordringarna till sist betalas.

Polenexemplet visar också att premiereserven i en valuta kan komma att motsvara en relativt liten andel av mer betydande skadefall, särskilt om valutan använts koncentrerat till en marknad. Risken för att premiereserven inte räcker till finansiering av förluster som väntas bli definitiva torde vara mindre i en valuta som används i sådan omfattning att riskspridning erhålles. Beräkningarna i bilaga 4 över USD-sektorn styrker denna slutsats. Vid koncentration av garantilåtaganden i valuta på några enstaka svaga länder måste därför hänsyn tas till kursrisken då EKN bedömer det tillgängliga riskutrymmet på landet.

Det föreslagna systemet förutsätter att premier för krediter i utländsk valuta läggs till särskilda premiereserver och således inte avses användas för betalning av skadeersättningar som uppkommer på garantier som utfärdats före systemets ikraftträdande. Enligt de beräkningar som redovisas ovan (sid 8) bör reservuppbyggnaden i valutor under en första femårsperiod motsvara högst 600 Mkr, som alltså skulle undanhållas från verksamheten i kronor. Från det tredje året skulle en växande andel av skaderegleringarna ske i valuta, medan återvinningarna i svenska kronor kunde förväntas ligga kvar på en hög nivå under en följd av år.

Om EKNs resultat inte försämrats avsevärt och skaderegleringar under redan utstående garantier som beslutats av regeringen finansieras genom den av EKN disponerade rörliga krediten i riksgäldskontoret i enlighet med nu gällande beslut, bör reservuppbyggnaden i valutor kunna motsvaras av minskad likviditet i svenska kronor och således inte skapa behov av särskild upplåning. Om emellertid EKNs likviditet i kronor måste tas i anspråk för finansiering av mycket stora skadefall, måste reservuppbyggnaden i valutor motsvaras av dragningar på den rörliga krediten.

På längre sikt blir alla beräkningar mer osäkra. Stora skadefall kan leda till upplåningsbehov inom kronsektorn eller i andra valutor.

Om verksamheten fördelas på svenska kronor och valutor torde EKN behöva hålla en högre sammanlagd likviditet än som annars varit nödvändig. Eftersom EKN under överskådlig framtid kan förväntas ha ackumulerade underskott kan likviditetsbehovet också komma att leda till ett visst ökat totalt upplåningsbehov jämfört med den situation som skulle råda om nuvarande begränsning i kursrisktäckningen behålles. Detta innebär i sig en kostnadsökande faktor, eftersom räntenettot påverkas i negativ riktning.

Obegränsad kursrisktäckning leder vid en ogynnsam valutakursutveckling till att EKN får skadereglera större belopp än med nuvarande begränsade kursrisktäckning. Som framhållits i föregående avsnitt och som utfallet under den senaste tioårsperioden utvisar kan dessa belopp bli betydande vid en samtidig ogynnsam valutakurs- och skadeutveckling. Även sådana ökade utbetalningar kan komma att bidra till ökat upplåningsbehov. Omfattningen är emellertid svår att prognostisera.

Om garantiåtaganden görs i utländska valutor bör avräkning mot riksdagens och regeringens ramar för garantiåtagandena löpande ske i svenska kronor till dagkurs. Appreciering av en eller flera valutor eller en devalvering av den svenska kronan kan emellertid då leda till att ramarna överskrids. Hänsyn härtill bör tas genom att viss marginal ges vid fastställandet av ramarnas storlek. Riksdagen och regeringen måste härutöver vara medvetna om att ramarna vid plötsliga och kraftiga kursrörelser ändå kan komma att överskridas.

Valutaval

För att reducera riskerna för definitiva kursförluster i systemet bör detta som tidigare framhållits tillämpas endast för ett fåtal valutor som har en relativt spridd användning för finansiering av exportkrediter. Valutorna måste vara fritt konvertibla och kunna förräntas kort- och långfristigt till marknadsmässiga satser samt kunna lånas upp på kort och lång sikt. EKN bör kunna anpassa valutavalet till utvecklingen.

USD är en självskriven valuta. En viss styrning bort från subventionerade krediter i SEK-systemet torde kunna erhållas om vissa lågräntevalutor, såsom DEM, CHF, JPY och ECU, inkluderas i systemet.

Tillämpningsområde

Om garantier i valuta införs bör dessa i första hand tillämpas för medel- och långfristiga krediter i valuta som EKN beslutar om och rekommenderas för de kreditärenden som BITS och regeringen beslutar om.

Det är tveksamt om systemet bör tillämpas för korta garantier med hänsyn till att administrationen kompliceras både hos EKN och garantitagarna. Inledningsvis bör systemet reserveras för längre risker, där behovet av garantier i valuta är störst. Ev tillämpning på korta risker kan diskuteras när erfarenhet vunnits.

Garanti i valuta bör vara obligatorisk i fall då valutan omfattas av systemet och detta i övrigt är tillämpligt, så att riskspridning erhålles.

Hantering av valutasektorn

Skapandet av en valutasektor skulle få betydande konsekvenser för EKNs bokföring och databehandling mm. Systemet kan därför inte införas med kort varsel. På sikt skulle beräkningen av skadeersättningar och fördelningen av återvunna medel förenklas väsentligt.

Enligt EKNs mening bör en utomstående institution anlitas för den upplåning i utlandet som systemet förutsätter och för att tillhandahålla den expertis som är nödvändig för valutahantering. Tänkbara institutioner är valutabank, riksgäldskontoret eller SEK.

EKNs och SEKs arbetsområden är närliggande och ett nära samarbete finns sedan gammalt på flera områden. En mycket betydande del av EKNs garantier överläts till SEK, vilket gett SEK stor förtroenhet med EKNs verksamhet.

SEK skulle, förutsatt att vederbörliga tillstånd erhålles, kunna förvalta och förränta EKNs premiereserver i valuta och ombesörja upplåning för EKNs räkring. Upplåning i SEKs namn med EKN-garanti bör kunna ske till förmånliga

räntesatser. Flexibilitet kan erhållas genom lån med rätt till förtidsinlösen var sjätte månad (vid ränteförfallen). Förtidsinlösen kan då ske om t ex premiereserven i valutan vuxit till en nivå som anses onödigt hög eller om återvinning av vissa skadereglerade fordringar framstår som mer osannolik så att fortsatt "matchande" upplåning innebär en onödig kursriskexponering.

Skuldkonsolideringar har från svensk sida hittills arrangerats så att de konsoliderade krediternas förfallodagar senarelagts, varvid EKN betalat skadesättning till garantitagarna i anslutning till de ursprungliga förfalldagarna. Konsolidering kan också ordnas genom att de ursprungliga exportkrediterna betalas med utnyttjande av ett nytt refinansieringslån från SEK som garanteras av EKN. Vid en sådan refinansiering skulle varken EKNs resultat eller premiereserver behöva belastas vid konsolideringstillfället. Detta sätt att arrangera skuldkonsolideringar har inte använts i Sverige huvudsakligen på grund av svårigheter att hantera företagens självrisker och delningen av kursrisker mellan EKN och företagen. Om dessa svårigheter kan lösas bl a genom att EKN övertar kursriskerna, skulle refinansiering genom SEK vid vissa skuldkonsolideringar kunna utnyttjas som alternativ till skadereglering från EKN.

SEK har erbjudit EKN sina tjänster för valutahanteringen i bifogade skrivelse (bilaga 5).

Premier

Premiesättningen bör syfta till att ge kostnadstäckning över tiden och löpande kunna anpassas av EKN. Hänsyn bör bl a tas till att premiereserver i olika valutor förräntas till olika räntesatser. En inbetald förskottspremie som förräntats till en låg räntesats ger sämre täckning av ett senare skadefall än en premie som förräntats till en hög räntesats. En högre premie bör således tas ut för en garanti i en lågräntevaluta.

Genom en uppdelning av verksamheten på olika valutasektorer uppkommer också en risk för att en viss valutasektor kommer att uppvisa bestående underskott vilka bedöms behöva täckas genom tillskott från andra valutasektorer. Detta exponerar EKN för svårbedömbara kursrisker. Exemplet Polen, såsom det redovisats ovan och i bilaga 4, är en belysande illustration. På grund av svårigheten att bedöma och allokera förlustrisker av detta slag bör kompensation för dem sökas vid fastställandet av den allmänna premienivån hellre än vid fastställandet av premiepåslag för enskilda valutor.

Jämförelse mellan det nuvarande och det föreslagna systemet

Jämfört med nuvarande system innebär förslaget för EKN och företagen gemensamt att ökade möjligheter skapas att gardera kursförluster som uppkommer vid skadefall.

En positiv effekt är att EKN med det föreslagna systemet kan ta på sig större kursrisker utan att detta, på samma sätt som tidigare, minskar garantiutrymmet på enskilda länder. Då EKN enligt nuvarande system medger täckning av kurshöjning upp till t ex 200 % belastas garantiutrymmet med det maximala belopp som kan komma att utbetalas i svenska kronor. Detta har i många fall lett till att EKN medgett ett mer begränsat kursriskskydd än företagen önskat. Med det föreslagna systemet realiseras normalt ingen kursförlust vid skadefall, varför garantiutrymmet inte behöver belastas på samma sätt. Hänsyn till potentiella kursförluster behöver vid garantigivningen tas endast då användningen av en valuta är koncentrerad till en eller ett fåtal marknader, där risken för mera bestående skadefall anses beaktansvärd.

Med det föreslagna systemet erhåller företagen ett generellt skydd mot kursförluster vid skadefall (utom beträffande självriskandelen). Premiekostnaden för detta skydd föreslås variera främst med differensen mellan kronräntan och räntan för respektive valuta. I vissa fall, när ränteskillnaden är stor, kan premien väntas bli större än nu gällande, något godtyckliga premie för täckning av kurshöjning upp till 200 % (premiepåslag 25 %). I dessa fall bör kursriskskyddet också vara mest angeläget för företagen, som med det nya systemet inte behöver riskera att EKN nekar att medge kursrisktäckningen. I genomsnitt bör premietilläggen för garantier i valuta kunna begränsas till en för företagen acceptabel nivå, lägre än den som skulle gälla vid mer regelbundet utnyttjande av den extra kurssäkring som EKN nu erbjuder.

För EKN ger det föreslagna systemet även förutsättningar att minska den kursriskexponering som nu finns i garantisystemet, dels i den generella täckningen av kurshöjningar till 110 % och dels i extra kurssäkringar därutöver.

Sammanfattning

Exporten skapar ett för landet angeläget valutainflöde. Genom exportkrediter skjuts detta inflöde på framtiden. Denna negativa effekt av kreditgivningen

motverkas genom en likformig utlandsupplåning. Ur betalningsbalanssynpunkt är det därför en fördel om exportkreditgivningen sker i valuta och refinansieras i valuta. Exportkreditgivningen och -finansieringen styrs därför till utländsk valuta genom räntepåslag för svenska kronor i SEK-systemet och genom andra valutareglerande åtgärder.

Genom EKN sker emellertid en viss styrning mot exportkreditgivning i svenska kronor. Detta blir en effekt av att EKN då betalning från utlandet uteblir skadereglerar i svenska kronor även då krediten lämnats i utländsk valuta och då ersätter endast en begränsad del av inträffad kurshöjning för den utländska valutatan.

För exportföretagen innebär risken för kurshöjning före ett skadefall en väsentligt höjd självrisk som företagen inte kan säkra sig emot med nuvarande system och som inte förekommer vid kreditgivning i svenska kronor. Genom kursrisker vid skadefall på krediter i utländsk valuta kan företagens totala självrisker bli så betydande att deras förmåga att ta nya affärer påverkas och EKNs större kunder har därför uttalat starka önskemål om att EKN skall täcka kursrisken vid skadefall. Härtill kommer att EKNs möjligheter att garantera nya affärer på ett importland med nuvarande system minskas då EKN medger extra kursrisktäckning eftersom den totala risken för skadeutbetalningar i svenska kronor belastar garantiutrymmet.

Såväl betalningsbalansskäl som exportfrämjandeskäl talar således för att EKN bör bära denna kursrisk. I så fall bör emellertid åtgärder vidtas för att så långt som möjligt begränsa riskexponeringen i EKN. Det föreslagna systemet med premiereserver i valuta och ökade möjligheter till upplåning i valuta är avsett att tjäna detta syfte. Svårigheten att bedöma kursutvecklingen och därigenom också den rätta storleken på premierna leder emellertid till att systemet inte helt kan gardera för ökade förlustrisker om mer betydande gäldenärsländer drabbas av betalningsproblem som inte kan lösas och den svenska kronans värde samtidigt sjunker.

Det föreslagna systemet i fråga om utfärdande av garantier i utländsk valuta kan komma att leda till att ramarna för garantigivningen - vid oförutsedda kursrörelser - överskrides.

I fråga om hanteringen av valutasektorn föreslås särskilt att EKN skall kunna låna i första hand utländsk valuta också från SEK (och inte som för närvarande enbart från riksgäldskontoret).

I fråga om placeringar av EKNs premiereserver gäller, enligt särskilt regeringsbeslut 1983-09-08, att dessa får placeras bl a på räkning i bank. Enligt EKNs mening torde detta få tolkas så att hinder från regeringens sida inte föreligger i fråga om den föreslagna placeringen av premiereserver i utländsk valuta hos SEK.

Det föreslagna systemet är förenat med en särskild garantigivning från EKN, bl a för viss upplåning av SEK för EKNs räkning. En sådan garantigivning är att jämställa med att EKN ikläder sig ett borgensåtagande och är således av annan karaktär än EKNs ordinarie garantigivning. Denna garantigivning kommer emellertid att svara mot redan gällande förpliktelser för EKN under tidigare utfärdade garantier.

Hemställan

Hemställes att regeringen medger EKN att införa ett system med garantier i utländsk valuta i enlighet med vad ovan anförts.

I avgörandet av det ärende har, förutom undertecknade, deltagit ledamöterna Israelsson, Kiessling och Landahl samt suppleanterna Frykholm, Lemne, Löwenthal och Rangrost.

Föredragande har varit J. Hallsénus.

Stockholm den 26 juni 1986

EKN-EXPORTKREDITNÄMNDEN

Carl Ivar Ohman

Ragnar Sohlman

FÖRETAGETS RISK VID OLIKA KARENSTIDERExempelFörutsättningar

Finansierat belopp	100 M
Räntebelopp	<u>55 M</u>
Högsta förlustbelopp (HF)	155 M
Dröjsmåls-/kalkylränta	13 %

Exempel 1 - normalvillkor

Garantiprocentsats	90 %
Självrisk	10 % = 15 M
Karenstid 4 månader	
Dröjsmålsränta karenstid	6 M
Faktisk självrisk	14 %

Exempel 2 - för vissa köparländer tillämpade villkor

Garantiprocentsats	80 %
Självrisk	20 % = 31 M
Karenstid	
a) 6 månader	
Dröjsmålsränta karenstid	11 M
Faktisk självrisk	27 %
b) 12 månader	
Dröjsmålsränta karenstid	16 M
Faktisk självrisk	30 %

Företagets risk p g a valutakurshöjning föreskedefall-exempelFörutsättningar

Finansiering av 100 M CHF (å 3:65)
 med räntor 55 M CHF (å 3:65)
 155 M CHF

A Normalt

EKN täcker (i SEK) 85 % = 132 M CHF (å 3:65)
 Exportörens självrisk = 23 M CHF (å 3:65)

B Om kursen CHF/SEK ändras + 1 kr

EKN täcker max + 10 % i kursändring = 1 CHF = 4:02
 EKNs tak blir då $132 \times 4:02 = 530$ M SEK
 Banken kräver $155 \text{ M CHF} \times 4:65 = 720$ M SEK
 EKN betalar 530 M SEK
 Självrisk 190 M SEK

C Kursen ändras + 2 kr

Banken kräver 875 M SEK
 EKN täcker 530 M SEK
 Självrisk 345 M SEK

Om CHF finansieringen har

- 85 % täckning
- 12 månaders karens
- normalt kursskydd (10 %)
- och + 1 kr/CHF

blir exportörens maxialexponering

85 M SEK (15 % självrisk)
 105 M SEK (kursrisk)
93 M SEK (dröjsmåleränta
 20 M x 4:65)
 283 M SEK (- löpande penning-
 värde)

Detta är ca 77 % av finansierat belopp

Fördelning av återvunna belopp i utländsk valuta

Förutsättningar:

Högsta förlustbeloppet är 5:-

Garantiprocentsatsen är 90

Skadereglering sker till en kurs som utgör 110 % av kursen vid garanti-förbindelsens utfärdande.

Exempel	Förbin- delse	Skade- fall	Förlust- andel	A t e r v i n n i n g Äldre regler	Nya regler
<u>Ex 1</u>					
Kurs	5:-	8:-			8:-
EKNs del		4:95 ¹⁾	61,9 %	7:20 ²⁾	4:95
EXPs del		3:05	38,1 %	0:80	3:05
<u>Ex 2</u>					
Kurs	5:-	8:-			5:-
EKNs del		4:95	61,9 %	4:50	3:10
EXPs del		3:05	38,1 %	0:50	1:90
<u>Ex 3</u>					
Kurs	5:-	8:-			10:-
EKNs del		4:95	61,9 %	9:-	6:75
EXPs del		3:05	38,1 %	1:-	3:25 ³⁾
<u>Ex 4</u>					
Kurs	5:-	5:-			8:-
EKNs del		4:50	90 %	7:20	7:20
EXPs del		0:50	10 %	0:80	0:80

1) = 90 % av 5:- x 110 %

2) = 90 % av 8:-

3) = 10 % av 2:- + 38,1 % av 8:-

Beräkningar över skadereglering i valuta

För att illustrera de tänkbara konsekvenserna av skadereglering i valuta har beräkningar gjorts på garantiverksamheten under perioden 1975/76 - 1984/85. EKN tänkes därvid ha skadereglerat i USD och CHF för fordringar i nyssnämnda valutor såvitt avser andra än korta affärer.

./. Utgångspunkt för beräkningarna är tabell 1, som visar det verkliga resultatet av garantigivningen under perioden, dock med vissa justeringar. Resultaten för de senare åren har i tabellen belastats med vissa räntekostnader för upplåning i riksgäldskontoret som enligt regeringsbeslut betalats med budgetmedel. För att underlätta jämförelser med senare beräkningar har emellertid räntekostnader och ränteintäkter som hänför sig till upplånad likviditet (dvs lån utöver ackumulerade underskott) eliminerats.

./. I tabell 2 redovisas de intäkter, kostnader och resultat som EKN beräknat skulle ha uppkommit om verksamheten under perioden hade varit uppdelad i tre separata sektorer, en för svenska kronor, en för USD och en för CHF.

Fördelningen av garantigivningen och premieintäkterna på krediter i olika valutor kan inte utläsas ur EKNs statistik. Fördelningen mellan svenska kronor och utländsk valuta har antagits vara samma som i SEKS kreditgivning. Premierna för garantier i utländsk valuta antas ha influtit i proportionen 80 % USD resp. 20 % CHF. Efter inbetalningen antas premierna ha förvaltats på valutakonton. Skadeersättningarna och återvinningarna är de verkliga. Fördelningen av dessa på valutor finns registrerad i EKNs statistik. För beräkningen av ränte-

intäkter på ackumulerade reserver i USD och CHF har tillämpats villkoren för löpande placeringar på en månad. Räntekostnaderna i valutor har baserats på villkor som tillämpats av riksgäldskontoret.

Som framgår av tabell 2 visar beräkningarna att såväl den reducerade kronsektorn som verksamheten i CHF skulle ha gått med betydande underskott medan verksamheten i USD skulle ha uppvisat ett överskott. (Underskottet i CHF hänför sig nästan uteslutande till skaderegleringar på Polen.) Med antagandet att USD-överskottet behållits på valutakonto, hade EKN tvingats låna kronor och CHF för att finansiera hela undskotten i dessa sektorer. Upplåningsbehovet hade blivit ca 360 MSEK högre än vid garantigivning enbart i kronor enligt tabell 1.

Det totala resultatet för perioden hade emellertid blivit bättre med garantigivning i valutor (enligt tabell 2) än med garantigivning enbart i svenska kronor (enligt tabell 1), trots att EKN skulle ha burit hela kursrisken vid skadefallen. Detta i och för sig förvånande resultat beror huvudsakligen på att EKN under den senare delen av perioden skulle ha fått låna upp CHF, vilket gett låga utgiftsräntor och samtidigt kunnat tillgodogöra sig betydande ränteintäkter och kursvinster på tillgångar i USD.

./. I tabell 3 jämförs år för år och sammanräknat för hela beräkningsperioden resultatet av garantigivning enbart i kronor (värden redovisade på rad a) med resultatet av garantigivning i tre sektorer (värden på rad b). Enligt tabell 3 skulle utfallet av garantigivning i valuta blivit något sämre än det som framkommit i tabell 2. Anledningen till detta är att de årliga resultaten av verksamheten i valuta på rad b) är redovisade efter vid varje år gällande valutakurser vilket, vid sammanräkningen för hela beräkningsperioden, ger en underskattning av de faktorer som kompenserat för de ökade skaderegleringarna.

Av tabell 3 framgår att EKN vid garantigivning i valutor hade måst betala ut motsvarande 319 MSEK mer än vid garantigivning enbart i svenska kronor. Detta motsvarar en ökning med drygt 17 % av beräknade totala skadeutbetalningar under 1975/76 - 84/85 för fordringar i USD och CHF. För fordringar i USD är ökningen ca 19 % medan den för CHF uppgår till ca 16 %. Dessa beräkningar baseras på förutsättningen att den gällande maxkursen för skadereglerade garantier i USD och CHF nästan genomgående uppgått till 125 % av kursen vid resp. garantis utfärdande. Om i stället den 1983 införda maxkursen på 110 % läggs till grund för beräkningarna kan de ökade skaderegleringsbeloppen för fordringar i valuta uppskattas till drygt 450 MSEK, en ökning med ca 25 %.

Den studerade tioårsperioden uppvisar många anmärkningsvärda drag. Till att börja med skulle skadereglering i valuta inte ha haft någon nämnvärd betydelse för utfallet av det löpande resultatet av verksamheten före 1981/82 eftersom skaderegleringar av större omfattning i USD och CHF hade blivit aktuella först då. Under den senare delen av perioden skulle tillgångar i USD ha gett både kursvinster och bättre förräntning än tillgångar i svenska kronor samtidigt som underskotten i CHF-sektorn skulle ha gett lägre upplåningskostnader. Om tillgångarna hade legat i CHF och skulderna i USD skulle ett väsentligt sämre resultat blivit följden.

Tabell 1

EKNs verksamhet 1975/76 - 1984/85 utan skadereglering och upplåning i valuta

	75/76	76/77	77/78	78/79	79/80	80/81	81/82	82/83	83/84	84/85
Premier	67	82	91	86	111	156	222	261	318	321
Återvinningar	11	29	54	34	67	63	85	175	290	326
Ränteintäkter	22	25	31	22	17	13	-	-	-	-
Skadeersättningar	47	129	189	240	320	170	626	800	884	830
Administration	4	5	7	8	10	12	13	17	19	25
Räntekostnader							- 3	- 41	- 81	- 127
Övr. intäkt./kostn.								- 5	- 9	+ 105
Resultat	+ 49	+ 2	- 19	- 106	- 136	+ 50	- 335	- 427	- 385	- 230
Akkumulerat result.	346	348	329	223	88	138	- 197	- 624	- 1.009	- 1.239
Avskrivna fordringar	0	1	0	3	1	1	2	2	12	4
Utestående skadereg- lerade fordringar	51	150	295	502	763	1.000	1.561	2.243	2.885	3.518

0028K

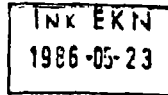
Garantigivning i resp SEK, USD, och CHF 1975/76-84/85
(belopp i miljoner av resp valuta)

	75/76			76/77			77/78			78/79			79/80		
	SEK	USD	CHF	SEK	USD	CHF	SEK	USD	CHF	SEK	USD	CHF	SEK	USD	CHF
<u>Ingående resultat</u>	237	12	8	263	16	10	234	22	13	181	27	16	27	36	19
Intäkter	77	4	2	105	6	3	137	7	3	90	10	3	126	15	5
Kostnader	51	-	-	134	-	-	190	2	-	244	1	-	328	2	-
Resultat	26	4	2	-29	6	3	-53	5	3	-154	9	3	-202	13	5
Ack. Resultat	263	16	10	234	22	13	181	27	16	27	36	19	-175	49	24
Utest. skade- regl. fordringar	51	-	-	150	-	-	291	1	-	496	2	-	748	4	-
	80/81			81/82			82/83			83/84			84/85		
	SEK	USD	CHF	SEK	USD	CHF	SEK	USD	CHF	SEK	USD	CHF	SEK	USD	CHF
<u>Ingående resultat</u>	-175	49	24	-216	67	33	-303	70	-60	-480	78	-162	-650	71	-215
Intäkter	136	24	9	157	33	12	237	32	12	348	36	11	402	43	11
Kostnader	177	6	-	244	30	105	414	24	113	518	43	64	464	48	55
Resultat	-41	18	9	-87	3	-93	-177	8	-101	-170	-7	-53	-62	-5	-44
ACK. Resultat	-216	67	33	-303	70	-60	-480	78	-162	-650	71	-215	-712	66	-259
Utest. skade- regl. fordringar	861	10	-	1.021	39	103	1.285	61	210	1.540	98	264	1.809	137	305

Garantigivningens resultat 1975/76 - 84/85 vid a) skadereglering och underskottsfinansiering
i enbart SEK och b) vid skadereglering och finansiering även i USD och CHF

	75/76	76/77	77/78	78/79	79/80	80/81	81/82	82/83	83/84	84/85	Summa
<u>Premiebetalningar</u>											
a)	67	82	91	86	111	156	222	261	318	321	
b)	68	83	93	85	110	166	246	292	330	330	
(b - a)	+ 1	+ 1	+ 2	- 1	- 1	+ 10	+ 24	+ 31	+ 12	+ 9	+ 88
<u>Återvinningar</u>											
a)	11	29	54	34	67	63	85	175	290	326	
b)	11	29	54	34	67	64	87	177	292	326	
(b - a)	-	-	-	-	-	+ 1	+ 2	+ 2	+ 2	-	+ 7
<u>Skadeersättningar</u>											
a)	47	129	189	240	320	170	626	800	884	830	
b)	47	129	189	240	320	171	675	893	960	930	
(b - a)	-	-	-	-	-	- 1	- 49	- 93	- 76	- 100	- 319
<u>Ränteintäkter</u>											
a)	22	25	31	22	17	13	-	-	-	-	
b)	20	23	26	21	25	49	59	53	56	58	
(b - a)	- 2	- 2	- 5	- 1	+ 8	+ 36	+ 59	+ 53	+ 56	+ 58	+ 260
<u>Ränteutgifter</u>											
a)	-	-	-	-	-	-	3	41	81	127	
b)	-	-	-	-	8	22	28	66	88	121	
(b - a)	-	-	-	-	- 8	- 22	- 25	- 25	- 7	+ 6	- 81
Summa	- 1	- 1	- 3	- 2	+ 7	+ 24	+ 11	- 32	- 13	- 27	- 45
b - a											

AB SVENSK EXPORTKREDIT

Bilaga 5

SEK-EKN-SAMARBETET - INOM RAMEN FÖR GARANTIGIVNING I UTLÄNDSK VALUTA

INLEDNING

Vid övergången till ett garantisystem där EKN erbjuder skadereglering i utländsk valuta och även tar in premier och återvinningar i utländsk valuta uppstår nya möjligheter och behov för EKN.

För att tillgodose dessa och underlätta övergången till ett nytt garantisystem är SEK villigt att erbjuda EKN vissa tjänster på områden där SEK under årens lopp vunnit erfarenhet, främst avseende likviditetsförvaltning och upplåning, men även bistå med rådgivning på andra områden, typ valutapositionshantering och därtill hörande kursriskproblematik.

1 Likviditetsförvaltning

EKN har i dagsläget en betydande likviditet placerad dels hos Riksgäldskontoret och de svenska affärsbankerna, dels i stats-skuldväxlar.

Övergången till ett nytt garantisystem kommer att ge EKN en betydande likviditet, också i utländsk valuta.

På SEK har under många år bedrivits en aktiv likviditetsförvaltning med mycket gott resultat. SEK har för närvarande en betydande likviditet både i Skr och utländsk valuta (ca Skr 6 000 milj.).

Vidare kan här påpekas att SEK redan idag bedriver likviditetsförvaltning för statens räkning, då av SEKs totala likviditet drygt Skr 4 000 milj. finns i den statsstödda sektorn. SEK fungerar alltså redan idag som ett institut för statsmakterna i detta avseende. SEK är därför villigt att erbjuda sig att för EKNs räkning vidtaga placeringar av EKNs överskott i framförallt utländsk valuta.

- Placeringsstrategi

I och med de stora kassaflöden som förekommer på SEK kan EKN alltid räkna med att ha sin likviditet omedelbart tillgänglig samtidigt som man uppnår optimala placeringar. Denna likviditetsaspekt gör att EKNs reserver i utländsk valuta kan placeras på längre perioder. Detta ger under normala förhållanden en högre avkastning, samtidigt som EKN alltid har tillgång till omedelbar likviditet.

- Räntebärande statspapper i utländsk valuta

Genom att utnyttja SEKs likviditetsförvaltning kan EKN även få sin reserv i utländsk valuta placerad i räntebärande svenska och eventuellt andra statspapper.

- Reservens fördelning mellan valutor

Beroende på hur omfattningen av garantigivningen och skadefall i olika valutor blir kan det från tid till annan bli aktuellt för EKN att omfördela reserven mellan olika valutor. För att hantera denna omfördelning kan utnyttjandet av terminsaffärer och valutaswappar bli aktuellt. Inom detta område har SEK genom årens lopp vunnit betydande erfarenheter.

2 Upplåningen

EKNs enda upplåningsmöjlighet är för närvarande den rörliga krediten hos Riksgäldskontoret.

SEK kan erbjuda EKN krediter som är speciellt anpassade till såväl skaderegleringar som refinansieringar med gäldenärsländer. Dessa krediter kan antingen vara till fast ränta på valfria tidsperioder, vilket kan vara speciellt angeläget i refinansieringssammanhang, eller till rörlig ränta baserad på LIBOR.

EKN skall hos SEK ha rätt att förtidsinlösa de LIBOR-baserade krediterna vanligtvis var 6:e månad, dvs normalt i samband med ränteförfallotillfället. Tillgången till matchande krediter vid refinansieringar och en rörlig kreditfacilitet ger EKN en betydande flexibilitet i sitt agerande.

I detta sammanhang kan även påpekas att ca 40% av SEKs kreditvolym för närvarande är garanterad av EKN. SEK är därmed EKNs största kund och det förefaller därför naturligt att SEK, såsom halvstatligt institut som beviljar exportkrediter, ges möjlighet att erbjuda EKN krediter, vilka utnyttjas bl a för refinansiering och rescheduling av exportfordringar.

- "Refinansieringar och skuldkonsolideringar"

För refinansiering förutsätts idag att det finns ett kreditinstitut som tillhandahåller den nya krediten. SEK är villigt att agera som ett sådant kreditinstitut förutsatt att EKN garanterar fordringen. Det gamla kreditavtalet avslutas och ett nytt upprättas visavi gäldenärslandet. På grund av SEKs låga refinansieringskostnad och blygsamma marginal skulle i många fall den ränta som gäldenären betalar, särskilt om den är LIBOR-baserad, ge överskott för EKN såsom ersättning för EKNs fortsatta risktagande och därmed tjäna som en ny inkomstkälla för EKN.

- Kostnadsfördelar

Genom att utnyttja den erfarenhet från internationell upplåning som finns på SEK, kan EKN försäkra sig om betydande kostnadsfördelar, jämfört med om EKN själv skulle låna pengar på den internationella penning- och kapitalmarknaden. Detta ställer sig både onödigt och dyrt. Vidare kan förväntas att om EKN utnyttjar de svenska affärs- och sparbankerna för eventuell upplåning, kommer bankerna (då dessa lån kan liknas vid lån för exportfinansiering) med största sannolikhet att

3.

refinansiera dessa lån hos SEK. Ett sådant arrangemang skulle leda till en högre upplåningskostnad då SEKs kreditvärdighet är betydligt högre än svenska affärsbankers och leda till administrativt merarbete för EKN samt ge onödiga balansräkningsbelastningar.

- Valutapositioner

I det nya systemet kommer EKN att få olika valutapositioner beroende på hur man väljer att agera. För att styra EKNs valutaexponering kan kreditfaciliteten utnyttjas. Antag att EKN har stora fordringar i USD, men vet att dessa kommer att betalas mycket snart, dock är USD-kursen på väg ner - i ett sådant läge kan det vara berättigat att belasta kreditfaciliteten och växla dessa USDollar till en starkare valuta, t ex Skr, för att senare amortera på faciliteten när EKN får in fordringarna.

Vidare kan tillgången av en billig kreditfacilitet i en viss valuta utnyttjas tillsammans med en valutaswap för att skapa billiga lån i andra valutor.

- Resultatutjämnande effekt

Tillgången till ett kreditinstitut och därmed lånemöjligheter innebär att EKN kan bestämma huruvida premiereserven skall belastas eller ej (skadereglering contra refinansiering). EKN kan därmed uppnå en jämnare och mer realistisk belastning av rörelseresultatet (premiereserven) eftersom en förlust ej realiseras om EKN väljer att gå refinansieringsvägen.

Tillgång till LIBOR-baserade faciliteter i konsolideringssammanhang innebär dessutom genom möjligheterna till regelbundna återbetalningar och förändring av valutaval att EKN ges möjligheter till en bättre och lönsammare likviditetsförvaltning samtidigt som man fritt kan bedöma när man vill realisera kursvinster eller kursförluster och därmed påverka resultatet.

3 Premiesättning

Premierna avses bli baserade på aktuella kapitalmarknadsräntor för olika valutor. SEK har här en uppbyggd organisation för bevakning av internationell kapitalmarknad vilket EKN skulle kunna utnyttja. Ett samarbete innebär således att EKN icke behöver bygga upp egen expertis och bevakning för detta ändamål.

Ovanstående arrangemang innebär ett intensivare samarbete mellan SEK och EKN, ett samarbete som gynnar uppbyggandet av ett nytt garantisystem samt ger EKN en ökad känsla för valuta-, penning- och kapitalmarknaden. Det intensifierade samarbetet som detta arrangemang kräver underlättas av att det redan idag finns ett väl fungerande kontaktnät mellan SEK och EKN samt att en stor kännedom om verksamheten på varandras områden föreligger.

Beredningen för Internationellt Tekniskt-ekonomiskt Samarbete

Agency for International Technical and Economic Co-operation

Agence pour la coopération technique et économique internationale • Agencia para la Cooperación Técnica y Económica Internacional

Dnr Doss Datum/Date
U 2307 0.8.1 27 juni 1986

Till regeringen
Utrikesdepartementet
Box 16121
103 21 STOCKHOLM

125/0045

ce

u

A

Kursrisker vid skadefall

EKN skadereglerar f n i svenska kronor även om den bakomliggande export-krediten lämnas i utländsk valuta. Genom detta förfarande står exportören en kursrisk i det fallet att den utländska valutan stigit i värde gentemot kronor mellan kreditförsäkringens ingående och skadetillfället. Sedan 1983 - då ett tidigare system ändrades - täcker EKN en kursstegring på upp till 10% utan särskild premie medan en extra kurssäkring till högst 200% erbjuds mot särskild premie. I praktiken har EKN tillämpat bestämmelserna om extra kurssäkring restriktivt för att hålla nere riskexponeringen.

BITS har inte medgivit kurssäkring för u-kreditgarantier enligt det system som tillämpas av EKN. Skälet är att den övervägande delen av u-krediterna lämnats i utländsk valuta med stark koncentration till USD. Kursriskexponeringen skulle bli ensidig och skulle vid ett kursfall för kronan gentemot USD leda till en stor belastning på biståndsanslagen.

En arbetsgrupp med representanter för bl a EKN, SEK och riksbanken har sedan något år utrett möjligheterna för EKN att utfärda garantier och motta premier i utländsk valuta för att därigenom eliminera kursriskerna. EKNs styrelse accepterade den 26 juni arbetsgruppens förslag vilket nu tillställts regeringen. Förslaget, som upptas i en EKN skrivelse med titeln "Garantigivning i valutor" innehåller sammanfattningsvis följande

- premier mottas i utländsk valuta och premiereserv förvaltas på räntebärande valutakonton
- skadereglering företas i utländsk valuta och att återvunna belopp hänförande sig till garantier i utländsk valuta placeras på valutakonto
- SEK medverkar vid förvaltningen av EKNs valutatilgångar och den upplåning som kan komma att erfordras för att täcka likviditetsunderskott på valutakontona

Address
BITS
Fredsgatan 2
S-111 52 Stockholm, SWEDEN

Telephone
Nat 08-24 53 90
Int +46 8 24 53 90

Telefax
Nat 08-796 71 54
Int +46 8 796 71 54

Telex
13091 SWEDCOM S

Gy

Vad gäller BITS och säkerhetsreserven för u-kreditsystemet finns anledning att överväga om inte en samtidig övergång till det föreslagna nya systemet borde företas.

Nuvarande restriktiva system innebär ingen direkt olägenhet för biståndet utan drabbar snarare de svenska företagen. Indirekt har det dock två negativa effekter också ur biståndssynpunkt:

- det skapar ett incitament för företagen att söka u-krediter i kronor. Om, något som ofta är fallet, det finns en preferens också hos mottagarlandet/köparen för kronor (eller som i fallet Algeriet en "reglementation" innebärande krav om leverantörslandets valuta) skapas en "ohelig allians" mellan köpare och säljare till förmån för kronfinansiering, vilket försvårar för BITS att tillse att u-krediter enbart lämnas i utländsk valuta,
- den kursrisk som exportföretagen tar söker de rimligen inkalkylera i priset. Ett dylikt förfarande innebär en prishöjning som drabbar mottagarlandet och, genom ett beloppsmässigt förhöjt gävoelement, biståndsanslaget.

Sammantaget talar övervägande skäl för att även garantierna för u-krediterna bör inordnas i det nya systemet.

En förutsättning för BITS medverkan bör vara att de valutakonton som EKN administrerar för BITS räkning hålls separata från EKNs övriga valutakonton (på samma sätt som idag kronkonton hålls separata). Härigenom kan inte en diskussion uppstå i ett senare skede till vilket system en viss valutatransaktion skall hänföras.

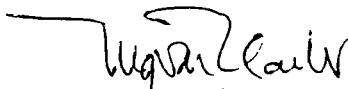
Hemställan

Styrelsen hemställer

att det nu aktuella förslaget från Exportkreditnämnden avseende eliminering av kursrisker vid skadefall också skall tillämpas på u-kreditsystemet.

I styrelsens behandling av detta ärende har deltagit: E Michanek, ordförande, G Dahlström, H Grönwall, T Hagdahl, B Nygren, B Ljunggren, C Wall och C I Öhman. Föredragande har varit L Ekengren.

Ernst Michanek
Ordförande

Ingvar Karlén

Remissyttranden i sammandrag

Exportkreditgarantier m. m.

Riksbanken anför att den beskrivning som finns i exportkreditnämndens (EKN) ansökan av hur ett sådant system skall fungera närmast får betraktas som en skiss som så småningom får utarbetas till ett fastare regelsystem. Det nya är att EKN tänkt bygga upp premiefonder i utländsk valuta för att minska kursrisken och låna i utländsk valuta för att finansiera skaderegleringar om det bedöms som sannolikt att fordringarna kommer att återvinnas. Det i ansökan skisserade systemet kan tolkas som en grupp enskilda försäkringssystem i var sin valuta. Skadereglering sker i första hand genom att reserv i aktuell valuta ianspråk tas.

Ett synsätt som utgår från att kreditgarantierna ses som ett för varje valuta separat försäkringssystem, är naturligt om man tror att kreditrisken är relaterad till valet av valuta. Ett enligt riksbanken rimligare synsätt är att relationen kreditrisk och valuta är mer slumpmässig varför premiereserverna bör ses mer integrerat i den totala valutasammansättningen av utfärdade garantier, upptagna lån och övertagna fordringar. Följaktligen bör skadereglering ske från den totala premiereserven med olika valutor.

Övertar EKN vid skadereglering en fordran som med stor sannolikhet kommer att återvinnas är det som framgår av EKN:s skrivelse naturligt att skadereglering kan finansieras genom upplåning i den valuta som gäller för ifrågavarande fordran. Däremot anser EKN att man inte bör ta upp eller behålla ett valutalån för att finansiera en skadereglering som väntas leda till en definitiv förlust. I en sådan situation bör man enligt EKN istället "växla svenska kronor" vilket t.ex. kan betyda att EKN drar på kredit i riksgäldskontoret för att kunna betala skadeersättning i valutan. Riksbanken anser att EKN:s resonemang i denna fråga bygger på missuppfattningen att svenska kronor intar någon särställning i ett system med kreditgarantier i utländsk valuta. Om premiereserverna inte räcker till och upplåning bedöms önskvärd bör man enligt riksbankens uppfattning finansiera sådana förluster i valuta som svarar mot valutafördelningen av de förväntade framtida premieintäkterna.

Det av EKN skisserade systemet för garantigivning i utländsk valuta förefaller med smärre förändringar vara möjligt att tillämpa och fullmäktige vill inte motsätta sig att ett sådant system genomförs. Från de valutapolitiska synpunkter som fullmäktige har att beakta är det en nackdel att det föreslagna systemet inledningsvis leder till en avtappning av valutareseven genom att premiereserver byggs upp i utländsk valuta. Detta uppvägs av att EKN tänkt sig att fordringar som uppstår vid skadereglering kan finansieras genom upplåning i valuta. Från valutapolitisk synpunkt medför detta klara fördelar genom att en tillfällig ackumulation av skadefall inte belastar valutareseven utan balanseras av ökad utlandsupplåning.

Efter en övergångsperiod bör vid en skicklig premiesättning det inte finnas några systematiska förändringar i premiereserverna, bortsett från dem som förklaras av förändringar i den totala garantigivningen. Det är

fråga om balans på lång sikt, och också från valutapolitisk synpunkt blir uppgiften att bevaka att utvecklingen inte spårar ur. I de valutatillstånd som ges bör därför gränser anges för att förhindra en excessiv uppbyggnad av premiereserverna. Detta har också angivits i det förhandsbesked som valutastyrelsen på EKN:s önskemål givit för att möjliggöra de valutatransaktioner med valutakonton som erfordras för ett system med garantigivning i utländsk valuta. Fullmäktige vill också understryka att omväxlingar av tillgångar i svenska kronor till utländska valuta bör begränsas av valutapolitiska skäl varför sådana transaktioner bör fordra valutatillstånd.

Riksgäldskontoret har ingen erinran mot EKN:s förslag utom vad avser upplåningen för systemet.

Upplåning för systemet

Riksbanken finner det lämpligt att EKN utöver lån i utlandet och i svenska valutabanker skall kunna få tillstånd till upplåning genom Svensk Exportkredit (SEK) samt kunna hyra tjänster därifrån för valutahanteringen.

Riksgäldskontoret anför att som förslaget nu är utformat kan fullmäktige inte biträda förslaget till den del det innebär att en annan statlig myndighet – EKN – skall få utfärda statliga garantier för SEK:s lån i utländsk valuta. Enligt fullmäktiges uppfattning bör all statlig garantigivning för utlandsupplåning ske genom riksgäldskontoret.

Riksgäldskontoret erinrar om att motsvarande frågeställning var aktuell i samband med att televerket önskade ta upp lån i utländsk valuta. Därvid tillsattes en arbetsgrupp med företrädare för regeringskansliet och övriga berörda parter. Genom prop. 1984/85:100 (se bil. s. 118 f) redovisades gruppens överväganden för riksdagen. Behovet av samordning av den statliga upplåningen utomlands underströks. När det gäller statlig garantigivning för utlandsupplåning, har denna fråga varit aktuell i samband med upplåning av bolag i vilka vattenfallsverket förvaltar statens aktier. I prop. 1985/86:100 bil. 14 s. 143 anför föredraganden att han förordar att "regeringen föreslår riksdagen att bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att, efter hemställan av regeringen i varje enskilt fall och inom den av riksdagen fastställda ramen för borgensåtaganden för lån till bolag i vilket statens vattenfallsverk förvaltar statens aktier, teckna borgen för upplåning utomlands till bolag i vilka statens vattenfallsverk förvaltar statens aktier".